AUT, XLVIII, 2010, p. 170-187

ORIGINEA NUMELUI DE FAMILIE *MUNTEAN(U)*

de

Viorica GOICU, Simona GOICU-CEALMOF

1. Numele de familie al profesorului nostru, Ştefan Munteanu, provine din apelativul topic *muntean*, înregistrat în DLR ca substantiv cu două sensuri: 1. (în opoziție cu *vălean*, *câmpean*) „om originar de la munte, care trăieşte la munte, locuitor de la munte”: Cu ruşine ostrovan, iar cu cinste *muntean* a se numi şi a se ţinea, primea (Cantemir, *Istoria ieroglifică*); 2. „persoană care face parte din populația Țării Româneşti sau a Munteniei ori este originară de acolo”; (la plural) „populația Țării Româneşti sau a Munteniei”: Măi *muntene*, măi vecine, / Vină să te prinzi cu mine (V. Alecsandri, *Poezii*, II, 136). La rândul său, apelativul *muntean* este un derivat din mai vechiul cuvânt *munte*, moştenit din lat. *mons*, *montem* „munte”, şi sufixul *-ean* < v. sl. *-eaninŭ*, *-janinŭ*, pl. *-eane*, *-jane*[1].

Apelativul latinesc *mons*, *montem* este un termen panromanic care se păstrează cu sensul etimologic în limbile occidentale şi în dalmată (it. *monte*, fr., prov. *mont*, cat. *munt*, sp., pg. *monte*, d. *muant*) precum şi în dr., ar., ir. *munte*, mgl. *munti*, iar derivatul *monticellus* în dr. *muncel* şi în d. *munčel*, it. *mon(ti)cello*, fr. *monceau*, prov. *moncel* şi sp. *montecillo*[2]. În slavă, sufixul în discuție formează singularul unor substantive indicând starea socială, naționalitatea cuiva: v. sl. *Rimljaninŭ* „roman”, *seljaninŭ* „sătean”[3]. Sufixul *-ean*, cel mai vechi sufix pentru formarea numelor de locuitori în română, a intrat în limbă odată cu numele slave de locuitori, în textele vechi fiind consemnate forme slave ca: *Bereninulu* (< *Beria*) –

[1] Magdalena Popescu, *Nume de locuitori derivate de la teme străine*, în SMFC, II (1960), p. 216.
[2] H. Mihăescu, *La romanité dans le sud-est de l'Europe*, Bucureşti, 1993, p. 187.
[3] Al. Rosetti, *Istoria limbii române*. I. *De la origini până la începutul secolului al XVII-lea*. Ediție definitivă, Bucureşti, 1986, p. 217.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

COD. VOR. 14, Gae *Derveninulu* (< *Dervĭia*) – COD. VOR. 14, *Efeseĭaninulu* (< *Efes*) – COD. VOR. 34, *Eghipteaninu* – COD. VOR. 36, *Ethiopleanii* – PSALT. 141, *Iudeĭanin* – COD. VOR. 12 etc.[4] În dacoromână, sufixul *-ean* formează adjective şi substantive: *apusean*, *mesean*, *mirean*, *sătean* etc., precum şi nume de familie: *Bolintineanu* etc., iar în aromână şi meglenoromână, *-ean* formează mai ales substantive: ar. *bitulean* „locuitor din Bitolia", *Ocridean* etc.; mgl. *cătunean* (< *cătun*) „ţăran, sătean"[5].

Faptul că, treptat, vechiul sufix *-ean* a devenit foarte productiv în limba română pentru a forma nume de locuitori, trebuie să fi determinat scoaterea din uz a mai vechiului sufix latinesc *-(i)anu*, care s-a păstrat în celelalte limbi romanice (gal., cast., arag. *-an(o)*, ast. *-an(u)*, port. *-aõ*, cat. *à*, occ. *-àn / -à*, fr. *-ain*, fr. pr. *-an*, romanşă *-aun*, friul. *-àn*, it. *-ano*, sard. *-anu*), iar în dacoromână *-în*, *-ân*[6], doar în dr. *român*, ar. *armân*, ir. *rumer* (< lat. *Romanus*) ca nume etnic. Dacă toate aceste populaţii dispersate în nordul şi sudul Dunării se denumeau ele înseşi prin acelaşi termen latin *romanus*, iar toate sursele medievale le înglobau sub genericul slav *vlah*, rezultă că cele patru dialecte se încadrează într-un sistem lingvistic unic, numit *limba română*.

2. Numele de familie *Munteanu* provine din supranumele omonim, atribuit unor persoane originare de la munte sau care au trăit la munte şi s-au stabilit, într-o fază iniţială, în localităţile de la poalele acestuia. Onomasticienii români au pus în circulaţie şi o altă explicaţie.

Astfel, Ştefan Paşca, în remarcabila sa lucrare *Nume de persoane şi nume de animale din Ţara Oltului*, Bucureşti, 1936, unde a analizat toate numele înregistrate în urbariile întocmite între anii 1633-1789 şi pe cele obţinute, pe baza unui chestionar, de la membrii corespondenţi ai Muzeului Limbii Române, între care şi numele de familie *Muntean(u)* redat prin forma *Muntjan* (1680) cu o prezenţă în cele mai multe localităţi din Ţara Oltului, consideră că acest nume este un derivat (cu sufixul *-ean*) de la apelativul topic *munte* sau din numele topic *Muntenia*[7].

Mai tranşant, N. A. Constantinescu[8] îl consideră pe *Muntean* „un nume etnic care designă în special pe insul «originar din Muntenia»", cu cea mai veche atestare în Moldova sub forma *Muntean* (1675-92), apoi *Muntean* Nicşul, şoimar (1591-600), *Muntean* Radu ţig. (1591-600), dar şi

[4] Magdalena Popescu, *art. cit.*, p. 216.
[5] Al. Rosetti, *op. cit.*, p. 216.
[6] *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane*. Volume I/1. *Introductions. Cahiers de normes rédactionnelles. Morphologie. Bibliographies*, Tübingen, 2007, p. 125.
[7] Ştefan Paşca, *Nume de persoane şi nume de animale din Ţara Oltului*, Bucureşti, 1936, p. 285.
[8] *Dicţionar onomastic românesc*, Bucureşti, 1963, p. 328-329.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

un nume care indică apartenența locală, cum este *Muntian* Stoica, mold. (Glos.)[9].

La rândul său, Iorgu Iordan[10] îl înregistrează pe *Muntean(u)* ca nume de familie provenit din *muntean* cu sensurile: 1. „locuitor dintr-o regiune muntoasă"; 2. „locuitor al Munteniei".

Mai recent, Teodor Oancă[11] arată că numele de familie *Muntean* provine, în regiunile transcarpatice, din supranumele omonim atribuit unor persoane originare din sate de munte şi stabilite la şes, dar şi unor români din Țara Românească ajunşi în regiunile româneşti transcarpatice, ca şi mulți moldoveni, care, în aceste regiuni, au primit supranumele *Moldovan*. De asemenea, în repertoriul numelor de familie cu cea mai mare frecvență (primele 50 de nume) în Italia şi în țările din Europa[12], pentru România figurează şi numele de familie *Munteanu*, pe locul 22[13], consemnat de Teodor Oancă cu sensul „valacco" („valah", „muntean").

3. Care este originea reală a numelui de familie *Munteanu*? Ipoteza spre care ne-am putea îndrepta atenția pentru a răspunde la această întrebare plasează apariția supranumelui *Muntean(u)* înainte de secolul al XVI-lea, când este atestat atât ca antroponim în Moldova (*Mu(n)tjanu(l)* 1560, *Muntjanul* 1569) şi Țara Românească (*Mu(n)tja(n)* 1598), cât şi ca toponim: satul *Muntjane* (= *Munteni*) din Moldova 1503; *Mu(n)tjani(m)* din Țara Românească 1593[14]. Chiar dacă pentru Transilvania nu dispunem de atestări mai vechi de secolul al XVII-lea pentru supranumele *Muntean(u)* (notat *Muntjan* în localitățile din Țara Oltului) (v. *supra*), este cunoscut faptul că aici s-a conservat cel mai bine elementul latin moştenit. Constituirea graiurilor dacoromâne a fost un proces care s-a continuat dinspre Transilvania spre Moldova, Muntenia, Oltenia, fapt care se poate verifica urmărindu-se hărțile *Atlasului Lingvistic Român*. De aici se poate trage şi o concluzie de ordin istoric, cu consecințe în plan onomastic: revărsarea elementului românesc s-a petrecut dinspre Transilvania spre provinciile de la sud şi est de Carpați şi nu invers. Capitalele Moldovei şi Țării Româneşti sunt situate, în timp, dinspre munte spre câmpie: Baia, Suceava, Iaşi; Câmpulung, Curtea de Argeş, Târgovişte, Bucureşti[15].

---

[9] Damian C. Bogdan, *Glosarul cuvintelor româneşti din documentele slavo-române*, Bucureşti, 1946.
[10] *Dicționar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, 1983, p. 319.
[11] *Geografie antroponimică românească. Metodă şi aplicații*, Craiova, 1999, p. 78.
[12] Enzo Caffarelli, *Cognomi in Italia e in Europa*: *àmbiti lessicali come fonti onimiche*, în „Atti del Simpozio Internazionale", Zara, 1-4 settembre 2004, Roma, 2005, p. 227-266.
[13] Conform Bazei de date antroponimice a României (BDAR) 1994, care a existat la Facultatea de Litere din cadrul Universității din Craiova.
[14] *Dicționarul elementelor româneşti din documentele slavo-române. 1374-1600*, București, 1981 (redactor responsabil Gh. Bolocan), p. 149.
[15] Grigore Brâncuş, *Introducere în istoria limbii române*, I, Bucureşti, 2002, p. 15.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

4. Mai târziu însă, în cadrul mai restrâns al regiunilor învecinate, au avut loc treceri de populaţii peste Carpaţi în ambele sensuri, impuse de situaţia generală social-economică şi politică dintr-o provincie sau alta. Documente din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea ale unor nobili transilvăneni fac referiri în mai multe rânduri la aşa-numiţii *munteni* (cuvântul apare atât ca termen comun, cât şi ca nume de persoană), adică „oameni veniţi de peste munţi", de fapt iobagi (şerbi) fugiţi din Ţara Românească pe moşiile de pe Râu Grădiştii[16]. Astfel, într-o ascultare de martori din 1667, reiese că „în timpul principelui Rákóczi cel Bătrân, muntenii (*muntyánok*) au ieşit în număr mare din Ţara Românească" şi că „boierii au ieşit după ei şi pe mulţi i-au adus înapoi, în Ţara Românească", pe Râu Grădiştii rămânând doar cei aşezaţi pe pământul lui Barcsai Sigismund, „deoarece stăpânul a răspuns de ei" (Trans. Barcs., p. 119)[17]. Dintre iobagii rămaşi aici sunt amintiţi *Muntyán Sztámbor* şi *Muntyán Ráduly Kosztanul* (din Orăştioara de Sus); *Ráduly Dósa*, *Csukur Muntyán* şi *Vlád Muntyán* (din Costeşti); *Ioanes Koszta*, *Muntyán Kezán*, *Ráduly Bugjin* (din Orăştioara de Jos) etc. Şi în prezent, supranumele *Muntean(u)* este frecvent întâlnit ca nume de familie în satele Bucium, Orăştioara de Sus şi Ludeşti. Tot aici, el a pătruns şi în toponimie: *Dosu lui Munteanu* şi *Valea lui Munteanu* sunt două locuri în aşezarea de mărgineni aparţinând Orăştioarei de Sus[18].

Dintre alte ţinuturi subcarpatice transilvănene în care întâlnim realităţi istorice similare, reflectate în onomastică prin numele *Muntean(u)*, îl amintim pe cel al Pădurenilor şi Muntenilor de la sud de oraşul Hunedoara. La est de teritoriul pădurenesc se întinde teritoriul muntean, iar din punct de vedere lingvistic, potrivit cercetărilor întreprinse de Iosif Popovici, partea sud-estică a acestui teritoriu depinde de vechea bază a ţinutului Huniade şi Brooser şi de zestrea lingvistică adusă din Muntenia[19]. Şi aici, locuitorii numiţi *munteni* sunt, în marea lor majoritate, veniţi din Ţara Românească. Mult mai numeroşi decât cei de pe Râu Grădiştii, ei au întemeiat chiar unele sate (Vadu Dobrii, Poiana Răchiţelii), iar în multe altele locuiesc împreună cu pădurenii; în regiune, ei sunt consemnaţi şi de conscripţia din 1681[20].

---

[16] Mircea Homorodean, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, 1980, p. 104.
[17] Biblioteca Academiei (Filiala Cluj-Napoca), Arhiva istorică; arhiva familiei Bánffy, transumpturi.
[18] Mircea Homorodean, *op. cit.*, p. 105.
[19] Iosif Popovici, *Scrieri lingvistice*. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi indice de Maria Purdela-Sitaru şi Livia Vasiluţă, Timişoara, 1979, p. 165.
[20] Mircea Homorodean, *op. cit.*, p. 106.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

În privința mobilității persoanelor, nu trebuie să avem în vedere criteriul asupra valorilor actuale şi urbane (străinul este cel care aparţine unei alte naţiuni; emigrarea începe la frontierele naţiunii noastre), ci asupra celor aparţinând populaţiilor vechi, care erau esenţial rurale. Până la o dată recentă, în localităţile rurale, străinul era cel care provenea dintr-o altă localitate, chiar vecină, iar autohtonul îşi pierdea calitatea prin mutarea într-o altă localitate, chiar aşezată în apropiere. Întrucât supranumele au existat din toate timpurile, din Antichitate până în zilele noastre, şi deci este imposibil să se limiteze existenţa lor doar la perioada modernă, apreciem că şi supranumele *Munteanu* este o desemnare onomastică foarte veche la români, atribuită persoanelor sau familiilor care au locuit la munte şi s-au stabilit în zonele mai joase din imediata vecinătate; apoi supranumele *Munteanu* a migrat şi în alte provincii istorice odată cu familiile care practicau îndeosebi păstoritul de transhumanţă.

5. Potrivit unei repartiţii realizate la nivel naţional în 1994[21], purtătorii numelui de familie *Muntean* (o formă specifică regiunilor româneşti transcarpatice, întrucât reprezentanţii administraţiei maghiare nu l-au notat pe [-*u*] final la numele româneşti[22]), se concentrează aproape jumătate (47, 50%) în judeţele Alba (4.029), Hunedoara (5.095), şi Sibiu (4.958) dintr-un total de 29.651 la nivelul întregii ţări. De asemenea, la limita Carpaţilor Răsăriteni şi a Munţilor Apuseni cu Podişul Transilvaniei, în judeţele Bistriţa-Năsăud, Cluj şi Mureş, numele de familie *Muntean* înregistrează împreună frecvenţa 4.245 adică 31,80% din frecvenţa absolută a acestei variante antroponimice în regiunile transcarpatice. Şi frecvenţa înregistrată în judeţul Maramureş este destul de ridicată (1.209) şi se datorează, ca şi în judeţele amintite anterior, coborârii unor *munteni* din satele şi cătunele aflate în părţile superioare ale depresiunii, mai aproape de plaiurile de păşunat[23].

Din materialul dialectal şi onomastic cules de Vasile Ursan pentru teza sa de doctorat *Graiul din Mărginimea Sibiului*, Timişoara, 2004, am constatat că între numele de familie mai des întâlnite se află şi *Muntean(u)*, prezent în 8 localităţi din cele 17 anchetate de autor (Amnaş, Gura Râului, Orlat, Poiana, Poplaca, Răşinari, Sălişte, Sibiel).

6. Când un nume de familie provine de la un nume de loc, individul este numit după un loc bine definit: în cazul de faţă, nu este vorba de un munte oarecare, ci de muntele cel mai apropiat sau cunoscut. Dacă din punct de vedere strict lingvistic, o desemnare locativă poate fi considerată ca un apelativ, din punct de vedere onomastic, muntele este numit *Muntele*, articolul definit -*le* având rolul să particularizeze acest munte.

---

[21] Teodor Oancă, *op. cit.*, p. 78.
[22] Al. Graur, *Nume de persoane*, Bucureşti, 1965, p. 96.
[23] Teodor Oancă, *op. cit.*, p. 79-80.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

Aceeaşi observaţie o întâlnim şi la Stelian Dumistrăcel[24], care arată că *munte*, entopic fundamental (ca şi *apă*, *codru*, *deal*, *măgură*, *pădure*, *râu* etc.), e folosit în limbajul popular ca un substantiv individualizat de felul numelor proprii. Astfel, de exemplu, pentru locuitorii de la poalele Ceahlăului, *Muntele* este chiar numele Ceahlăului. De altfel, în limba vorbită, orice entopic poate fi folosit cu valoare de nume propriu. Fenomenul de transfer al entopicelor în sfera onomasticii este cunoscut, după cum vom arăta în cele ce urmează, şi altor limbi.

Se ştie că formarea numelor de familie din nume de locuri este veche[25], iar numărul locuitorilor nu a încetat să crească de la începutul Evului Mediu, epoca formării denumirilor locative de la care s-au format un mare număr de supranume şi care, mai târziu, s-au fixat ca nume de familie.

În cazul numelor de familie actuale însă, statisticile nu au decât valoarea pe care noi vrem să le-o acordăm. Numărul purtătorilor unui nume de familie, cum este şi cazul numelui *Muntean(u)*, este rezultatul demografiei şi al prolificităţii familiilor ancestrale: numeroase nume s-au stins pentru că multe familii nu au avut copii sau au avut doar fete; în schimb, alte nume s-au răspândit pentru că familiile aveau mulţi copii sau aveau băieţi prolifici. Ca atare, în prezent, frecvenţa unui nume de familie este rezultatul demografiei familiale şi nu poate fi pusă în legătură cu frecvenţa numelui într-o epocă anterioară.

7. În ţinuturile intracarpatice, aşa cum s-a arătat mai sus, aria numelui de familie *Muntean* se conturează, în mod evident, în jurul zonelor muntoase din judeţele Alba, Hunedoara, Sibiu şi Maramureş, o dovadă suplimentară că această concentraţie a ariei antroponimice este în raport direct cu etimonul numelui. Dar numărul ariilor de densitate maximală a numelor de familie se poate situa departe de numele de locuri de origine, întrucât ariile acestor nume se deplasează în funcţie de deplasările umane. Este şi cazul numelui de familie *Munteanu* cu o frecvenţă ridicată în judeţele din sudul ţării şi între cele dintre Siret şi Prut, unde au avut loc migrări de populaţie: Dolj (1.204), Constanţa (3.612), Tulcea (1.057), Ilfov (1.431), Brăila (1.906)[26], recunoscute ca limite sudice ale drumurilor de transhumanţă[27]. Şi în judeţele din nordul Munteniei şi Olteniei, frecvenţa

[24] *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, Bucureşti, 1980, p. 95.

[25] Pentru Transilvania, într-un document din Haţeg din 1 iunie 1360, redactat în latină, sunt redate numele românilor prin cinci structuri onomastice, între care şi cea formată din prenume + nume de origine, tipul *Dusa de Domsus*, căreia îi corespunde în sistemul popular românesc *Densuşian(ul)* (Viorica Goicu, *Cercetări de onomastică istorică*, Timişoara, 2008, p. 85-86).

[26] Teodor Oancă, *op. cit.*, p. 80.

[27] D. Şandru, *Mocanii în Dobrogea*, Bucureşti, 1946, p. 122. În judeţele Constanţa şi Tulcea s-au stabilit, potrivit statisticii întocmite de D. Şandru, 5.024 de familii originare

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

numelui de familie *Munteanu*, conform statisticii din 1994[28], este destul de ridicată: Prahova (1.489), Dâmbovița (426), Argeş (552), Vâlcea (1.152), Gorj (1.161), Mehedinți (677). Aici purtătorii numelui de familie *Munteanu* pot fi atât „muntenii" din partea locului care s-au stabilit în satele de la poalele munților, cât şi „ungurenii" veniți din ținuturile muntoase din sudul Transilvaniei.

8. Întrucât pentru supranumele *Munteanu* din Muntenia există atestări în documentele slavo-române încă din secolul al XVI-lea, cel de-al doilea sens al antroponimului „locuitor al Munteniei" (< *Muntenia* + suf. *-eanu*) nu mai poate fi susținut. În acest caz, trebuie să avem în vedere faptul că toponimul *Muntenia* apare pentru prima dată, potrivit investigațiilor întreprinse de Alexandru Mareş[29], doar în 1841, în manualul de geografie al lui I. Genilie, pe atunci profesor de geografie şi „hronologie" la colegiul „Sf. Sava": „România se împarte fireşte în două părți: Muntenia sau partea dinspre munți şi Câmpenia sau partea dinspre câmpuri; iar după împărțirea civilă se subîmparte în 18 părți numite județe, cuprinzând şi Oltenia (dinspre Carpați, Dunăre şi Oltu), cel mai vechiu stat românesc, ce s-a întrupit cu România după anii 1290 până acum"[30]. Potrivit aceloraşi investigații întreprinse de Alexandru Mareş, toponimul *Muntenia* apare după 8 ani de la cea dintâi atestare a numelui *România* cu sensul „Muntenia" (prima într-un act din 15 ianuarie 1833 emis de „Eforia şcoalelor naționale din Prințipatul Romanii", a doua în titlul lucrării citate a lui Genilie din 1835) şi după 6 ani de la prima apariție a toponimului *Oltenia* (din manualul de geografie al lui I. Genilie, a cărui primă ediție apare în 1835 în tipografia lui Heliade Rădulescu): „România de demult se împărția în două mari părți: România Mică sau Oltenia sau Craiova spre apus şi România Mare, spre răsărit de Olt"[31].

9. În documentele redactate în limba slavă din Moldova, Țara Românească era denumită *Muntenească*, iar *muntean* era „jitel Muntenin", „habitant de la Muntenie", atestat pentru prima dată în 1480 într-un document din Moldova[32]. Este important de menționat faptul că, în *Cronica polonă*, Miron Costin face următoarea precizare: „Deci țara nu

---

din județele sudice ale Transilvaniei, cu deosebire din fostele județe Braşov, Făgăraş şi Sibiu, la care se adaugă alte 1.356 de familii provenite din toate celelalte județe ardelene şi bănățene.

[28] Teodor Oancă, *op. cit.*, p. 172.

[29] *Vechimea toponimului Oltenia*, în „Limba română", LVII (2008), nr. 2, p. 201.

[30] *Prințipuri de geografie sau începături de geografie statică, politică, fizică şi astronomică pentru tinerimea şcoalelor publice de…*, Bucureşti, 1841, p. 18. Cu un titlu uşor modificat, lucrarea va cunoaşte între 1845 şi 1858 opt reeditări (cf. Alexandru Mareş, *art. cit.*, p. 201).

[31] *Geografia României*, vol. II, Bucureşti, 1984, p. 191.

[32] *Dicționarul elementelor româneşti din documentele slavo-române*, p. 149.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

trebuie să fie numită Multanska, ci Muntenească sau Montasca, de la *monte*, căci *montes* se numeşte în această limbă munte şi muntean, nimic altceva decât om de la munte, pentru că au locuit aşa de multă vreme în munţi”[33]. Aceste denumiri au fost folosite în documente şi de polonezi şi ruşi, fapt consemnat de Dimitrie Cantemir (*Descriptio Moldaviae*, I, 1): „polonii şi ruşii numesc pe moldoveni: valahi (*Volochos*) adică italieni, iar pe valahi: munteni (*Montanenses*)[34]. De asemenea, arată Vasile Bogrea[35], „documentele slave vorbesc, precum se ştie (v. I. Bogdan, *Doc. lui Ştefan-cel-Mare*, II, 596), de Moldova, ca de «Voloscaia Zemlia» (cf. Ţara Românească) şi de moldoveni, ca de «Volohove» (pl. lui Voloşin); cf. şi *moldovlahijskij* „moldovenesc”, faţă de *muntenskij* „muntenesc” (*ibidem*, p. 599).

Faptul că doar moldovenii au numit *Ţara Muntenească* fosta *Ţară Românească* este confirmat, explicit, şi de stolnicul Constantin Cantacuzino în *Istoria Ţării Româneşti*: „… aceşti gheografi şi mai toţi istoricii câţi scriu de aceste ţări, zicea şi Moldovei, şi ce ştiia; apoi o împarte în doao, una de sus, alta de jos, îi zic. Le zic şi: mai mare şi mai mică; cea de sus adecăte şi mai mare, Moldova; cea de jos şi mai mică, ţara această *Muntenească* numeind, cum îi mai mulţi aşa; că Rumânească numai lăcuitorii ei o cheamă, şi doar unii den ardeléni[i] rumâni”[36].

De la *munte*, arată Grigore Brâncuş[37], a derivat *Muntenia* (prin *muntean*: ţara muntenilor), ca nume al Ţării Româneşti, care începe să circule în diplomaţia medievală încă din sec. al XIV-lea, folosit, după cât se pare, mai întâi de polonezi, sub forma *Multany*. Cronicarii moldoveni din sec. XVII-XVIII numeau Muntenia *Ţara Muntenească* (format cu adjectivul *muntenesc*).

Prin urmare, se poate susţine că numele de familie *Munteanu*, într-o primă fază întrebuinţat ca supranume, a fost atribuit locuitorilor de la munte care s-au stabilit în regiunile mai joase din imediata vecinătate. Aceşti *munteni* coborâţi din Carpaţii Meridionali, precum şi cei care au traversat munţii venind din Transilvania au avut un rol însemnat în impunerea denumirii *Muntenia* în locul celei tradiţionale *Ţara Românească*. La aceasta a contribuit şi faptul că moldovenii, cu câteva secole înainte, au pus în circulaţie denumirea *Ţara Muntenească*, iar pe locuitorii ei i-au numit *munteni*.

---

[33] Miron Costin, *Opere*. Ediţie critică de P. P. Panaitescu, Bucureşti, 1958, p. 209.
[34] Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi indice de Mircea Borcilă şi Ion Mării, Cluj-Napoca, 1971, p. 281.
[35] *Ibidem*.
[36] *Cronicari munteni*. Ediţie îngrijită de Mihail Gregorian. Studiu introductiv de Eugen Stănescu, Bucureşti, 1961, p. 310.
[37] *Istoria cuvintelor*, Bucureşti, 2004, p. 116-117.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

10. Numele de familie *Munteanu* cunoaşte, în prezent (anul 1994)[38], cea mai ridicată frecvenţă în Moldova, unde ca supranume este atestat cu mai mult de patru secole în urmă (v. *supra*). Iată repartiţia numelui pe judeţe: Bacău (6.350), Botoşani (1524), Galaţi (6.094), Iaşi (4.490), Neamţ (3.699), Suceava (1.597), Vrancea (2.797), Vaslui (4.299), dintr-un total de 63.811 la nivelul întregii ţări. Este cunoscut faptul că numărul românilor catolici din Moldova a crescut considerabil în veacul al XVIII-lea, în urma emigrărilor masive din Transilvania, iar de atunci este în continuă creştere datorită vitalităţii lor morale şi biologice, precum şi unor convertiri[39]. Desigur că la românii (unii dintre ei numiţi şi *ceangăi*) veniţi din Transilvania cu numele *Munteanu* şi la muntenii veniţi din Ţara Românească, migrare determinată de motive strict economice[40], se adaugă şi moldovenii coborâţi de la munte în zonele mai joase ale Moldovei, şi ne referim la cei din judeţele muntoase Neamţ, Suceava şi Vrancea.

Aceasta din urmă trebuie să fi fost motivaţia atribuirii numelui *Munteanu* unui înaintaş din familia profesorului nostru, Ştefan Munteanu, născut în Bucovina, mai exact în comuna Plaiul-Cosminului de lângă Cernăuţi.

11. Numele de sate *Munteni* ne spun că locuitorii lor provin din aşezările de la munte; prima atestare a unui astfel de sat (tretee selo *Muntiane* [= Munteni]) este din 1503 în documentele slave din Moldova[41]. Spre sfârşitul aceluiaşi secol aflăm de existenţa unui sat *Munteni* pe Prut, din relatarea unui cronicar muntean: „Întru acéste vremi, s-au împreunat Mihnea-vodă, domnul românescu, cu unchi-său Pătru-vodă, domnul Moldovei, la sat la Munteni, pă Prut, şi s-au ospătat”[42]. De asemenea, în cartografia europeană veche[43] sunt înregistrate două localităţi în jud. Vaslui, cu cea mai veche atestare din 1772 (KARTA MOLD.)[44]: *Starî Munteani* (Muntenii de Jos) şi *Novî Munteani* (Muntenii de Sus), de unde rezultă că întemeierea primei localităţi a avut loc la o dată anterioară (Starî = Vechi) faţă de cea de-a doua (Novî = Noi).

În categoria toponimelor care arată originea locală, Iorgu Iordan[45] înregistrează localităţile cu numele *Munteni*, după vechea împărţire

[38] Teodor Oancă, *op. cit.*, p. 172.
[39] Dumitru Mărtinaş, *Originea ceangăilor din Moldova*, Bucureşti, 1985, p. 124, nota 29.
[40] Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 293-294.
[41] *Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române*, p. 149.
[42] *Cronicari munteni*, p. 310.
[43] Dragoş Moldovanu, *Tezaurul toponimic al României. Moldova.* Volumul I. Partea a 4-a. *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca 1395-1789)*, Iaşi, 2005, p. 172.
[44] *Karta Moldavii i Bezarabii s pokazaniem voennych dějstvii Rosijskoĭ imperatorskoĭ armij […] general' feldmaršala grafa Petra Aleksandroviča Rumjancova protiv turak 1770 goda*, [1772], manuscris la Biblioteca Academiei Române.
[45] *Toponimia românească*, p. 297.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

administrativă în raioane şi regiuni: *Munteni* (Bacău, Bârlad, Craiova, Hârlău, Iaşi, Râmnicu-Vâlcea, Roman, Strehaia, Tecuci, Târgu-Neamţ, Târgu-Ocna, Vaslui)[46], *Muntenii-Buzău* (Slobozia), *Muntenii de Jos* şi *Muntenii de Sus* (Vaslui), *Muntenii-Gherăieşti* şi *Muntenii-Văleni* (Roman), *Munteni* sau *Ţigăneştii Noi* (Tecuci), *Mahalaua Muntenilor* şi *Mărginenii-Munteni* (Bacău), cu derivatul «personal» *Munteneşti* (Câmpeni, Vaslui).

Din descrierile DG[47], arată Iorgu Iordan, „aflăm câteodată împrejurările care au dus la numirea în chipul acesta a unora dintre satele aici menţionate. De pildă: locuitorii din *Munteni* sau *Ţigăneştii Noi* (Tec) au fost aduşi la 1662 de către Dabija-Vodă, Domnul Moldovei, din Muntenia; *Mahalaua Muntenilor* (TÎO) este o parte a satului *Brătila*, despre care se zice că primii locuitori […] ar fi fost nişte munteni veniţi din Rucăr, dovadă *Mahalaua Muntenilor* […]"; satul hârlăoan *Munteni* se cheamă şi *Slobozia-Secătura*, ceea ce probează că a fost întemeiat cu oameni străini de ţară. Dar nu totdeauna este vorba de semnificaţia politică a toponimului nostru, precizează Iorgu Iordan. *Muntean* înseamnă şi „om de la munte", spre deosebire de „câmpean" şi „delean". Acest sens îl are *Muntenii-Buzău* (Slo), chiar dacă DG nu ne-ar informa că locuitorii sunt veniţi din munţii Buzăului: de vreme ce numai moldovenii[48] numesc fosta Ţară Românească *Muntenia*, urmează că prezenţa toponimicului *Munteni* din această din urmă provincie trebuie explicată altfel decât în Moldova. De altminteri, nu este exclusă, cel puţin teoretic, o asemenea interpretare chiar pentru unele toponimice moldoveneşti (şi anume pentru cele din regiunile muntoase)[49].

Adeseori, prin înregistrarea microtoponimiei locale, se pot descoperi întâmplări şi fapte mai mult sau mai puţin vechi, cum este şi cazul toponimului *La Munteni*, un nume atribuit de locuitorii din stânga Milcovului părţii din Muntenia care se află la hotarul cu Moldova, pe dreapta Milcovului[50].

În *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), vol. 4, J-N, p. 281[51], prin toponimul *Munteni* sunt denumite cinci „părţi de sat" în judeţele Dolj (sat în 1889), Gorj, Mehedinţi, Vâlcea (2), o mahala în jud. Mehedinţi şi un sat aparţinător comunei Mihăeşti, jud. Vâlcea, pentru toate făcându-se trimitere la numele de grup *munteni(i)*.

---

[46] În fostele raioane Hârlău, Iaşi şi Târgu-Ocna avem câte două localităţi numite aşa.
[47] *Marele Dicţionar Geografic al României*, Bucureşti, 1898-1902.
[48] Iorgu Iordan face următoarea precizare: „Mă refer, bineînţeles, la o epocă mai îndepărtată şi la vorbirea oamenilor fără cultură" (*Toponimia românească*, p. 297, nota 2).
[49] *Ibidem*, p. 40.
[50] Gheorghe C. Moldoveanu, *Nume de locuri din Valea Milcovului*, Focşani, 1996, p. 247.
[51] Sub redacţia lui Gheorghe Bolocan, Craiova, 2003.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

12. În cazul toponimelor *Munteni*, funcţia sufixului *-eni* (pluralul lui *-(e)anu*) constă în indicarea originii locale a indivizilor, spre deosebire de numele de aşezări în *-eşti* (pluralul lui *-escu*), unde sufixul indică originea personală a locuitorilor, adică a descendenţilor celui ce a întemeiat ori a stăpânit satul. În opinia lui Iorgu Iordan însă, „ambele sufixe ne spun de unde provin oamenii unui sat: primul, din ce loc, al doilea, din ce persoană" şi că „această confuzie semantică între *-eşti şi -ani/-eni* datează, se pare, de foarte multă vreme"[52]. În lista de toponime, reprodusă după I. Bogdan, figurează nume ca *Onicenii* (< *Onica*), *Paşcanii* (< *Paşco*) etc., alături de / şi cu aceeaşi semnificaţie ca *Berchişeşti* (< *Berchiş*), *Eremieşti* (< *Eremie*) ş.a. Apoi, fiind vorba de *-ani*, *-eni* ca sinonim al lui *-eşti*, Iorgu Iordan a constatat că *-eşti* este mai frecvent în Muntenia, iar *-ani* (*-eni*), mai frecvent în Moldova.

Ideea echivalenţei dintre cele două sufixe a fost preluată (cu trimitere la *Toponimia românească* a lui Iorgu Iordan) şi de Emil Petrovici, care arată că „formaţiile cu sufixul *-eni* (*-ani*) sunt mai puţine decât cele cu *-eşti* (*-ăşti*) şi sunt mai numeroase mai ales în Moldova şi în nord-vestul ţării"[53] (fiind vorba de *-ani*, *-eni* ca sinonim al lui *-eşti*).

Din punctul nostru de vedere, în cazul numelor de localităţi în *-ani*, *-eni* cu bază antroponimică nu avem de a face cu o confuzie semantică între sufixele *-eşti* şi *-ani*, *-eni*, ci este vorba de o influenţă a unui model ucrainean, pe care l-am identificat într-un studiu recent[54] privind oiconimele ucrainene în *-ani*, *-jani*, care reflectă două tipuri de formaţii: cele care se referă la o aşezare unde au locuit şi de unde unele persoane sau familii au emigrat (*Luzhani*, *Ozeryani*, *Stavčani*) şi oiconimele formate de la antroponime (*Darabani*, *Drahomirčani*, *Kotiuzhani*, *Petramani*).

13. La o examinare a modului cum se reflectă lexemul *mons*, *montem* în antroponimia din alte două superdomenii lingvistice – Galoromania şi Italoromania – se observă foarte clar cum cele două limbi romanice, franceza şi italiana, în materie de creaţie şi derivare antroponimică sunt mai prolifice decât limba română, fapt confirmat atât de formele documentare, cât şi de numele de familie contemporane. Dar şi în cazul acestor două limbi romanice, formaţiile sufixale diferă de la o limbă la alta[55].

---

[52] *Toponimia românească*, p. 159-160.

[53] *Studii de dialectologie şi toponimie*. Volum îngrijit de I. Pătruţ, B. Kelemen, I. Mării, Bucureşti, 1970, p. 301.

[54] Dmitro Bučko, *Do problemii oïkonimiv Ukraini na -ani (-iani),* în „Acta onomastica", ročnik IL, Praha, 2008, p. 60-70.

[55] Marie-Thérèse Morlet, *Dictionnaire étymologique des noms de famille*, Paris, 1991; Enzo Caffarelli, Carla Marcato, *I cognomi d'Italia. Dizionario storico ed etimologico*, Torino, 2008.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

14. În Italia, numele de familie *Monti* provine din apelativul *monte* sau din toponimul *Monte* prezent în întreaga Peninsulă, fiind preponderent în Emilia-Romagna şi Lombardia. Numele de familie italiene în *-i* sunt, în momentul formării supranumelor medievale, formaţii conştiente şi intenţionale cu genitivul latin, prin reinterpretarea populară, mai mult sau mai puţin rapidă, ca un plural masculin italian. În cele două interpretări, funcţia lui *-i* în momentul creaţiei onomastice nu este derivativă, ci flexionară[56].

Numele de familie *Montagna* provine fie de la numeroasele toponime *Montagna* (< *montagna* „munte, grup de munţi") răspândite în Italia, cum ar fi cele din provinciile Bolzano şi Sondrio (Valtellina), fie de la un termen topografic generic atribuit unei persoane care a trăit sau care provine dintr-o zonă muntoasă, un *Gualterius de Montagna* fiind atestat la Pistoia în 1219. *Montagna* este folosit şi ca nume de persoană, atestat la Cassino în 1148, apoi sub forma *Montangna* la Prato la sfârşitul secolului al XII-lea şi la începutul celui de-al XIII-lea. Potrivit unei statistici recente, realizată după o grilă geoadministrativă, numele de familie *Montagna* se clasează pe locul 659 ca frecvenţă la nivelul întregii ţări, fiind mai răspândit în provincia Pavia din nordul Italiei.

Din apelativul topic *montagna* sau de la toponimul *Montagna* prin derivare cu sufixele *-aro*, *-er* (< *arius*), *-ese*, *-in* şi *-olo* s-au format numele de familie *Montanaro* (< *montanaro* „om de la munte"), mai frecvent în provincia Napoli şi în Veneţia; *Montagner*, o variantă a lui *Montagnaro*, mai răspândit în provincia Veneţia, unde ocupă poziţia 48, şi la Treviso, pe locul 94; *Montagnese*, înregistrat în Fabrizia şi în Reggino, la Roma şi Milano, în Torino şi în provincia Udine; *Montagnin*, cu apariţii sporadice în regiunea venetă, mai frecvent în Padova, unde un Giacomo *Montagnino* este atestat în 1299; *Montagnini*, mai răspândit în Bergantino, Melara şi Padova, iar sporadic în Lombardia, Umbria şi Lazio; *Montagnino* este sicilian şi piemontez; *Montagnoli* este prezent în nordul şi centrul Italiei şi individualizează circa 1300 de persoane; *Montagnolo* apare în Montegabbione (provincia Terni) din centrul Italiei, iar varianta *Montagnuolo* (*-ó- > -uó*) este sporadică în provincia Potenza din sudul Italiei.

Seria numelor de familie *Montan*, *Montana*, *Montani*, *Montano* are la bază termenul *montano* „muntean" cu atestări timpurii: un *Montanus* ca nume personal este atestat în 843 într-un codice din Cava de Tireni din provincia Salerno; în Sicilia, *Nicolaus de Montano* în 1267 şi *Andreas de Montana* în 1283; la Mesoraca, în Calabria, *Nicolao Montano* în 1265. În prezent, numele de familie *Montan* apare în Liguria şi sporadic în Veneto,

[56] *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane*, p. 117.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

Montana, în Agrigento, *Montani*, la Roma, Milano, Brescia, Parma şi Genova şi pe alocuri în nordul Italiei, în Toscana şi Lazio, cu 3.000 de prezenţe.

Numele de familie *Montanaro*, *Montanara*, *Montanari* provin din termenul comun *montanaro* „om de la munte" prin intermediul unor supranume cu atestări timpurii: forma antroponimică *Montenaria* atestată în 1236 la Torino; un *Montenarii (genitivo) filiiq. Baligani de Sancorco* la S. Giorgio în Valpolicella din provincia Verona 1193 etc. În prezent, *Montanari* este numele de familie a circa 20.000 de locuitori, cu un procent de 1,89 % ca frecvenţă la nivel naţional şi este mai răspândit în provincia Ravena. Seria acestor nume continuă cu alte derivate, mai puţin răspândite: *Montanarella*, *Montanarelli*, *Montanarini*, *Montanella*, *Montanelli*, *Montanini*, *Montanino*, *Montanucci*, *Montarolo*, *Montaruli*, *Montarulo*, *Montese*, *Montesi*, *Montigiani*, *Montinari*, *Montinaro*.

15. În Franţa, *Mont* apare cu totul izolat ca nume de familie, fiind foarte frecventă forma cu articolul contras *Dumont*, alterată uneori în *Dumond*, *Dumon*, care, la origine, a denumit „casa situată la înălţime". Ca nume de familie actual în Belgia, *Dumont* ocupă poziţia 35 în ceea ce priveşte frecvenţa la nivelul întregii ţări[57]. De asemenea, numele de familie *Delmont* cu formele alterate *Delmond*, *Delmon* cu sensul „al muntelui" apar în sudul Franţei, îndeosebi în partea de sud-vest.

Aceste tipuri de nume de familie, la care se adaugă şi cele formate prin derivare şi compunere, de cele mai multe ori se regăsesc şi ca nume de locuri sau de localităţi, atestate documentar începând din secolul al X-lea, cum este cazul cunoscutului nume *Montmorency* (Val-d'Oise) [*Mons Maurentiacum* 996] din *Mons* + vechiul nume al localităţii *Maurentiacum*, numele unui domeniu galo-roman[58].

Dintre derivatele de la antroponimul *Mont* consemnăm numele de familie *Montel* cu forma vocalică *Monteau(x)* şi diminutivul *Montelon*; *Monteil*, *-eille* cu diminutivul *Monteillet*; *Monteillard*, *Montaillard*, *Montillet*, *Montillard*, *Montillot*, *Montet*, *Montot*, *Montain*; derivatele cu sufixul *-aneum*, cu femininul *-anea*, sunt foarte frecvente: *Montagne,* cu forma veche *Montaigne*, var. *Montane*, dimin. *Montagnier*, var. *Montanier*; *Montagnon*, cu varianta veche *Montaignon*, *Montenon*, *Montagnette*; *Montignot*, *Montenet*, *Montenot*, *Montagnard*. În onomastica franceză, sufixele *-ardu*, *-ariu* şi *-one* au fost utilizate pentru a forma atât nume de familie, cât şi nume de locuri.

---

[57] Enzo Caffarelli, *Cognomi in Italia e in Europa…*, p. 227-266.

[58] Marie-Thérèse Morlet, *Les noms de personne sur le territoire de l'ancienne Gaule du VIe siècle au XIIe siècle*, III. *Les noms de personne contenus dans les noms de lieux*, Paris, 1985, p. 137.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

Şi compusele cu *mont-* sunt foarte numeroase ca nume de familie în paralel cu numele de localităţi. Din seria foarte bogată a acestor compuse, din care l-am amintit pe *Montmorency*, am selectat şi alte nume: *Montabert* (Aube) [*Mons Ausberti* 1097]; *Montferrat* (Isère) [de *monte Ferrario* 1110, de *monte Ferrato* 1135] < lat. *ferratus* „de fier"; *Montferrand* (Aude, Doubs, Drôme, Dordogne, Puy-du-Dôme) < v. fr. *ferrand* „gri din cauza fierului"; *Montfort*, un nume foarte frecvent „munte fortificat"; *Montpellier* (Hérault); [de Monte postellario 985]; *Montréal* (Ain, Ardèche, Aude, Drôme, Gers) < *Mons Regalis* „munte regal"; *Montserrat* (Cantal) „munte alungit" etc.

16. Dacă în dacoromână nu s-a păstrat termenul latinesc *serra* „ferăstrău", în schimb lexemul se regăseşte în aromână sub forma *şarã*, în albaneză *sharrë* şi în celelalte limbi romanice (v. it., log. *serra*, friul. *siare*, prov., cat. *serra*, sp. *sierra*, pg. *serra*)[59] de unde a intrat şi în onomastică.

17. În Italia, apelativul topic *serra* „lanţ de munţi crestat precum un ferăstrău, coastă muntoasă" s-a fixat adeseori ca toponim îndeosebi în Piemont[60], dar şi în structura unor denumiri de localităţi din întreaga Peninsulă: *Serra-Rico*-Genova, *Serramazzoni*-Modena, *Serra Sant Abbondio*-Puglia, *Serra de Conti*-Ancona etc.

Numele de familie *Serra* provine din toponimul omonim şi are, în prezent, 30.000 de ocurenţe la nivelul întregii Peninsule, fiind pe locul 34 în clasamentul naţional, pe locul 4 în Sardinia, pe locul 34 în Piemont şi pe 70 în Liguria. Unele ocurenţe din aria siciliană ale numelui de familie *Serra* pot fi de origine catalană şi spaniolă. Astfel, într-un document din Sicilia este atestat un *Pere Serra catalan* şi un *Barthulumeu di la Serra, castillanu di Careni* în 1371-1381. Între numele de familie tradiţionale din Sassari (Sardinia), înregistrate într-un document din 1555, se numără şi *De Serra*, *Serra*, acestea putând fi de origine sardă, dar şi corsicană, în Corsica fiind, de secole, nume de familie foarte frecvente[61].

Dacă forma de bază *Serra* este mai răspândită în nord-vestul Italiei (Piemont şi Liguria), derivatul *Serrano* este meridional, iar compusul *Serradifalco* este specific Siciliei[62].

18. În Franţa, lexemul *serra* se regăseşte atât ca nume de familie *Serre*, *Serres* (Bourgogne, Fr.-Comté, sudul Franţei) cu varianta occitană sau corsicană *Serra* (var. *Sarre*), cât şi ca nume topografic şi de locuri, foarte frecvent cu sensul „înălţime alungită". Cu aceleaşi duble valori,

[59] H. Mihăescu, *op. cit.*, p. 270.
[60] Emidio de Felice, *From the family name to the family's origine*, în „Rivista italiana di onomastica", IX (2003), 1, p. 132.
[61] Mauro Maxia, *I cognomi di Sassari nel 1555 e le origini della parlata locale*, în „Rivista italiana di onomastica", XIV (2008), 2, p. 342-343.
[62] Andrea Malossini, *I cognomi italiani*, Roma, 1997, p. 188.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

lexemul apare în structura unor diminutive *Serreaux* (Vest), *Serret*, *Serrat*, iar ca nume de loc *Les Serrats* (Allier), comuna Chazemais; în derivatul *Serrade* şi ca nume de localitate în Pirineii Atlantici; în compusul *Serralongue* şi ca nume de loc în Pirineii Orientali, atestat în 866 sub forma *Serralonga*.

19. În Spania, numele de familie *Serrano* (< *serra* + suf. *-ano*), echivalentul antroponimului *Munteanu*, se află pe poziția 25 ca frecvență la nivel național[63]. O cercetare privind influența transhumanței aragoneze în onomastica valenciană[64] a scos în evidență faptul că din regiunea muntoasă a Aragonului (Sierras de Albarracin) au coborât, de-a lungul Evului Mediu, un mare număr de „pastores", „cabanyeres" sau „labradores", în zona orașelor Castellon, Valencia şi Alicante de pe coasta maritimă. Între numele de familie ale aragonezilor transhumanți, consemnați în documentele din secolele XVI-XVII, se află şi *Serra*, *Serrano*, *Serret* şi *Sierra* (< cat. *serra*, sp. *siera* „lanț muntos").

20. În onomastica italiană, *Costa* este un alt nume de familie care provine din apelativul *costa* „versant al unui munte sau al unei coline"[65], fără a avea şi sensul de „litoral marin", cu atestări documentare timpurii: în Florența, antroponimul *Costa* este atestat la 1260; în Veneto, în 1311 este menționat un *Bonaccursio Costa di Valdobbiadene*; în Sardinia, la Sanluri, în 1388, este consemnat un *Petro de Costa*, care confirmă originea toponimică a numelui; în Puglia, la Apicena, apare în 1220, un *Sire Matteo Costa* etc. Faptul că, în plan toponimic, *Costa* este foarte răspândit în întreaga Peninsulă a avut consecințe în plan antroponimic. Numele de familie *Costa* ocupă poziția 15 la nivel național, fiind printre primele 100 în nouă regiuni: Liguria (5), Sicilia (12), Piemonte (13), Veneto (13), Emilia Romagna (30), Lombardia (45), Calabria (63), Trentino-Alto Adige (73) şi Lazio (82). Varianta *Da Costa*, cu prepoziția *da*, apare în provincia Belluno din nord-estul Italiei, în Lombardia şi, sporadic, în Italia septentrională şi centrală.

Seria numelor de familie *Dalla Costa*, *Dallacosta*, *Dalle Coste*, unde *Costa* şi pluralul său sunt precedate de prepoziția articulată, urmată de seria *Della Costa*, *Delle Coste*, cu prepozițiile *della* şi *delle*, sunt mai puțin răspândite, cu excepția numelui *Dalla Costa*, mai frecvent în provincia Vicenza.

---

[63] Enzo Caffarelli, *Cognomi in Italia e in Europa…*, p. 239.

[64] José Luis Castán Esteban, *La influencia de la transhumancia aragonesa en la onomástica valenciana*, în „Congrés Internacional de Toponimía i Onomàstica Catalanes", Valencia, 2002, p. 15-38.

[65] Cuvântul panromanic *costa* apare şi ca entopic în d. *kuasta,* it., log., engad. *costa*, friul. *kueste*, fr. *côte*, prov., sp. *cuesta*, pg. *costa*, dr., ar., mgl. *coastă*, ir. *costa* (H. Mihăescu, *op. cit.*, p. 211).

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

21. Numele de familie *Muntean(u)* cu numeroasele sale corespondente în onomastica italiană şi franceză înseamnă, pentru fiecare român, italian, francez etc., omul de la munte care a migrat din motive economice, politice, administrative sau comerciale, coborând în locuri mai apropiate sau mai îndepărtate.

Prezența apelativului topic în dubla sa ipostază, ca nume de familie şi ca toponim în forma simplă, derivată sau compusă în onomastica italiană (*Monti*, *Montagna* etc.) şi în cea franceză (*Mont*, *Dumont* etc.), este un argument în favoarea ideii că şi în cazul numelui de familie *Muntean(u)* este vorba, la origine, de toponimul *Muntele*, cel mai apropiat şi mai cunoscut de localnici, de la care, într-o fază inițială, emigrantului i-a fost atribuit supranumele *Muntean(u)*, şi nu de la toponimul *Muntenia*, consemnat doar în 1841.

Numele de familie şi de locuri prezentate în diacronie şi sincronie ne-au arătat importanța confruntării lexicului cu onomastica şi rolul comparativismului lingvistic, prin care se confirmă, încă o dată, unitatea şi neaşteptatele analogii, în spatele unei aparente fragmentări dintre limbile romanice.

BIBLIOGRAFIE

Bogdan, Damian C., *Glosarul cuvintelor româneşti din documentele slavo-române*, Bucureşti, 1946.

Bogrea, Vasile, *Pagini istorico-filologice*. Ediție îngrijită, studiu introductiv şi indice de Mircea Borcilă şi Ion Mării, Cluj-Napoca, 1971.

Brâncuş, Grigore, *Introducere în istoria limbii române*, I, Bucureşti, 2002.

Brâncuş, Grigore, *Istoria cuvintelor*, Bucureşti, 2004.

Bučko, Dmitro, *Do problemii oĭkonimiv Ukraini na -ani (-iani),* în „Acta onomastica", ročnik IL, Praha, 2008, p. 60-70.

Caffarelli, Enzo, *Cognomi in Italia e in Europa*: *àmbiti lessicali come fonti onimiche*, în „Atti del Simpozio Internazionale", Zara, 1-4 settembre 2004, Roma, 2005, p. 227-266.

Caffarelli, Enzo, Marcato, Carla, *I cognomi d'Italia. Dizionario storico ed etimologico*, Torino, 2008.

Castán Esteban, José Luis, *La influencia de la transhumancia aragonesa en la onomástica valenciana*, în „Congrés Internacional de Toponimía i Onomàstica Catalanes", Valencia, 2002, p. 15-38.

Constantinescu, N. A., *Dicționar onomastic românesc*, Bucureşti, 1963.

Costin, Miron, *Opere*. Ediție critică de P. P. Panaitescu, Bucureşti, 1958.

Cronicari munteni. Ediție îngrijită de Mihail Gregorian. Studiu introductiv de Eugen Stănescu, Bucureşti, 1961.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

De Felice, Emidio, *From the family name to the family's origine*, în „Rivista italiana di onomastica", IX (2003), 1, p. 126-135.
Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane. Volume I / 1. *Introductions. Cahiers de normes rédactionnelles. Morphologie. Bibliographies*, Tübingen, 2007.
Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române. *1374-1600*, București, 1981 (redactor responsabil Gh. Bolocan).
Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO), vol. 4, J-N, Craiova 2003 (sub redația lui Gheorghe Bolocan).
Dumistrăcel, Stelian, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, Bucureşti, 1980.
Goicu, Viorica, *Cercetări de onomastică istorică*, Timişoara, 2008.
Graur, Al., *Nume de persoane*, Bucureşti, 1965.
Homorodean, Mircea, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, 1980.
Iordan, Iorgu, *Dicționar al numelor de familie românești*, Bucureşti, 1983.
Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963.
Karta Moldavii i Bezarabii s pokazaniem voennych dějstvii Rosijskoĭ imperatorskoĭ armij […] general' feldmaršala grafa Petra Aleksandroviča Rumjancova protiv turak 1770 goda, [1772], manuscris la Biblioteca Academiei Române.
Malossini, Andrea, *I cognomi italiani*, Roma, 1997.
Marele Dicționar Geografic al României, Bucureşti, 1898-1902.
Mareş, Alexandru, *Vechimea toponimului Oltenia*, în „Limba română", LVII (2008), nr. 2, p. 198-202.
Maxia, Mauro, *I cognomi di Sassari nel 1555 e le origini della parlata locale*, în „Rivista italiana di onomastica", XIV (2008), 2, p. 333-359.
Mărtinaş, Dumitru, *Originea ceangăilor din Moldova*, Bucureşti, 1985.
Mihăescu, H., *La romanité dans le sud-est de l'Europe*, Bucureşti, 1993.
Moldovanu, Dragoş, *Tezaurul toponimic al României. Moldova.* Volumul I. Partea a 4-a. *Toponimia Moldovei în cartografia Europeană veche (cca 1395-1789)*, Iaşi, 2005.
Moldoveanu, Gheorghe C., *Nume de locuri din Valea Milcovului*, Focşani, 1996.
Morlet, Marie-Thérèse, *Les noms de personne sur le territoire de l'ancienne Gaule du VIe siècle au XIIe siècle*, III. *Les noms de personne contenus dans les noms de lieux*, Paris, 1985.
Morlet, Marie-Thérèse, *Dictionnaire étymologique des noms de famille*, Paris, 1991.
Oancă, Teodor, *Geografie antroponimică românească*. *Metodă şi aplicații*, Craiova, 1999.
Paşca, Ştefan, *Nume de persoane şi nume de animale din Țara Oltului*, Bucureşti, 1936.
Popescu, Magdalena, *Nume de locuitori derivate de la teme străine*, în SMFC, II, 1960, p. 213-224.
Popovici, Iosif, *Scrieri lingvistice*. Ediție îngrijită, studiu introductiv şi indice de Maria Purdela-Sitaru şi Livia Vasiluță, Timişoara, 1979.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)

Rosetti, Al., *Istoria limbii române*. I. *De la origini până la începutul secolului al XVII-lea*. Ediție definitivă, Bucureşti, 1986.
Studii de dialectologie şi toponimie. Volum îngrijit de I. Pătruț, B. Kelemen, I. Mării, Bucureşti, 1970.
Şandru, D., *Mocanii în Dobrogea*, Bucureşti, 1946.
Ursan, Vasile, *Graiul din Mărginimea Sibiului*, Timişoara, 2004.

L'ORIGINE DU NOM DE FAMILLE *MUNTEAN(U)*

(Résumé)

Le nom de famille *Muntean(u)* avec ses nombreux correspondants dans l'onomastique italienne et française signifie, pour chaque Roumain, Italien, Français, etc., l'homme de la montagne qui a migré pour des raisons économiques, politiques, administratives ou commerciales, en descendant dans des endroits plus proches ou plus éloignés.

La présence de l'appellatif topyque dans sa double hypostase, comme nom de famille et comme toponyme dans la forme simple, dérivée ou composée dans l'onomastique italienne (*Monti*, *Montagna*, etc.) et dans celle française (*Mont*, *Dumont*, etc.), est un argument en la faveur de l'idée que dans le cas du nom de famille *Muntean(u)* il s'agit, à l'origine, du toponyme *Muntele* (*La Montagne* la plus proche et la plus connue par les habitants), à partir duquel, dans une phase initiale, on a attribué à l'émigré le surnom *Muntean(u)*, et non pas à partir du toponyme *Muntenia*, consigné seulement en 1841.

Les noms de famille et les noms de lieux présentés en diachronie et en synchronie nous ont montré l'importance de la confrontation entre le lexique et l'onomastique et le rôle du comparativisme linguistique, par lequel on confirme, encore une fois, l'unité et les analogies inattendues, derrière une apparente fragmentation entre les langues romanes.

BDD-A6457 © 2010 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 19:57:24 UTC)